

Pelcz Katalin

Bepillantás a MID oktatásmódszertanának digitális átalakulásába: didaktizált videók a modellalapú oktatásban

1. Bevezetés

Napjainkban éljük át a legátfogóbb változást az oktatásmódszertan területén, ami arra készíti a nyelvtanárokat, hogy újra átgondolják a nyelvtanítás céljait a digitális térben. Alapértelmezetté vált a digitális platformon folyó nyelvtanári munka, s immáron nem szabadon választható oktatási mód a CALL (*computer assisted language learning*), tehát a számítógéppel támogatott nyelv tanulási folyamat. 2020 végén pedig már minden aktív nyelv tanár a saját bőrén megtapasztalta, hogy eltérő tanári készségeket kíván a csoportos nyelv tanítás az online térben, s a tananyagok tartalma, azok feldolgozási módja is igazodik a digitális tér nyújtotta keretekhez.

2. Megváltozik az online tér használata

A nyelv tanári munka legátfogóbb átalakulásnak lehetünk tanúi, és vagyunk aktív részvevői. A pandémia minden tanárt arra készítetett, hogy hirtelen költözzön át az online térbe. Nem volt mód és lehetőség alapos módszertani előkészületekre, leginkább azért nem, mert az átállás első időszaka az eszközök feltérképezésével telt. Az alapvető és az optimális számítógépes ismeretek megszerzése és rendszerezése az első pár hónap kihívásaként jelent meg. Második lépésként vált világossá, hogy ez a tudás nem más, mint az online oktatáshoz szükséges elemi tanári kompetencia (Hampler–Sickler 2005). Az eszközök biztos használatának kialakulásával kerülhetnek a módszertani megfigyelések újra a figyelem középpontjába.

Ugyan a magyar mint idegen nyelv tanárok jelentős része használt korábban is interneten elérhető anyagokat, de ezen tartalmak felhasználása – akár az órán, akár azon kívül – jelentősen eltért a digitális oktatás során alkalmazható felhasználási módoktól. Ezek általában vagy a diákok otthoni felkészülését segítették vagy pedig a tanórán, legtöbbször kiegészítő anyagként, érdekességként, vagy olyan felületként jelentek meg, amelyek tovább színesítették a tanultakat. A jelenléti oktatásban biztos kézzel nyúltunk munkalapokhoz, hoztunk létre csoportra szabott szókérdőket, vagy használtunk hanganyagokat. De hiába volt már ismerős néhány online felület, a 2019 előtti oktatási tapasztalat és módszertani gondolkodásmód erősen eltért az online térben hatékonyan használható módszerektől.

A korábbi időszakokban a digitális teret leginkább az egyéni órák megtartására használták, ugyanakkor most a csoportos oktatás elvárásai szerint is kellett optimalizálni a rendszert. A nyelv tanulás online kontextusa új oktatási megközelítéseket és tanítási készségeket hozott magával, amelyek eltérnek az egyéni online oktatástól (Hampel–Stickler 2005). A távoktatás tapasztalatai csak néhány oktató számára voltak kézzel foghatók, még akkor is, ha a kommunikációs technológia terjedése megnövelte az online nyelv tanulás iránti igényt.

Ugyanezen folyamat megfigyelhető volt a nyelv tanulóknál is. A tanárok a digitális írástudásuk és a szoftver-specifikus ismereteik rohamléptű fejlesztése mellett meglepetten állapították meg, hogy a tapasztalatlanok, a szükséges kompetenciák hiánya nem csupán a tanároknál, hanem a nyelv tanulóknál is szignifikánsan jelentkezett. A legtöbb oktató azt feltételezhette, hogy a következő generációk sokkal otthonosabban mozognak a digitális térben; de a nyelv tanulóknál is megfigyelhető volt a fent vázolt helyzet: a korábbi digitális ismereteik és jól ismert online fórumaik nem voltak alkalmasak arra, hogy online folytassák a nyelv tanulást. Lassan (vagy gyorsabban) az oktatási folyamat legtöbb résztvevője számára világossá vált,

hogy az elérhető digitális platformok nyújtotta feladatok használata nem fog eredményes tanulási folyamatot hozni, szükség van a jól átgondolt módszertani rendszerre.

3. *Megszületik a tudatos online nyelvtanár*

Az online oktatás sok esetben megváltoztatta a tanítás módját. Aki a változást nem tudatosan éli meg, arról számolhat be, hogy oktatóként nehezen találja meg azt a sikerélményt az online térben, amit a személyes oktatásban gyakran tapasztalhatott. A különbségek pedig leírhatók, felkutathatók.

Bennett és Marsh két pontban foglalta össze, hogy a technikai ismereteken túl mire van szüksége az online nyelvtanárnak. Egyrészt a személyes és az online tanulási és tanítási összefüggések közötti jelentős különbségek és hasonlóságok azonosítására, másrészt pedig azon stratégiák és technikák megragadására, melyek megkönnyítik az online tanulást a diákok számára. A diákok tanulásának segítése alatt pedig az önálló és a csoportos tanulás segítségét is értik. (Bennett–Marsh 2002).

Hogy miért lehetnek a két oktatási mód között jelentős hasonlóságok, talán könnyen kivilágljuk: a feladat nem változik. A nyelvtanár dolga, hogy megtanítsa a diákjait az idegen nyelven folyó sikeres kommunikációhoz szükséges ismeretekre. De vajon mi okozhatja a személyes és az online tanulási és tanítási összefüggések közötti jelentős különbségeket? Ennek egyik lényeges oka, hogy az online térben változik a szóbeli kommunikáció menete, ami érinti a nyelvóra kommunikációs folyamatait is. A nyelvórak feladata pedig nem lehet más, mint a kommunikáció eszközeinek közvetítése az idegen nyelven. A diákok az online oktatás során is szeretnék felkészülni arra, hogyan használhatják élőszóban a megszerzett nyelvi ismereteket.

Következő lépésként tegyünk kísérletet néhány, az online és a jelenléti tanulási és tanítási összefüggés közötti különbség és hasonlóság azonosítására.

- (1) Az online és a jelenléti nyelvtanulás során is igaz, hogy az ismeretek megosztása, a javítás, a felmérés nem elégséges a kívánt tudás eléréséhez, a hangsúly a használaton, a gyakorláson van.
- (2) Különbség, hogy az ismeretek megosztása, a gyakorlás, a javítás és a számonkérés módszertani megvalósítása mind változik. Hangsúlyos különbség, hogy a diákok és a tanárok előkészítő munkája is felértékelődött, ami az ismeretek átadását is megváltoztatja. A tanárnak módszeresen végig kell gondolnia és elő kell készítenie a tanóra lépéseit, és a diák is úgy tud a tanóra aktív szereplőjévé válni, hogy már átnézhetette a tárgyalandó tananyagot. A tükrözött osztálytermi technikák a jelenléti oktatásban is elérhetőek lettek volna, viszont az oktatási forma ott lehetővé tette, hogy a tanár ne ragaszkodjon e módszertani eljáráshoz, mivel az offline térben könnyebben alkalmazkodott ahhoz a helyzethez, ha a diák a tanóra anyagát nem készítette elő.
- (3) Az online térben felerősödik a diák és a tanár együttműködésének szükségessége. Átalakul a tanóra fogalma, és egy olyan tanulási folyamat váltja fel, ahol a tanár több lépésben határozza meg az előkészítő és a gyakorló fázisok menetét, melyek jóval túlmutatnak a tanóra keretein. Mondhatnánk, hogy ez a tárgyalás már a jelenléti nyelvoktatásban is megjelent, a digitális térben ugyanakkor sokkal jobban irányított folyamatoknak lehetünk tervezői vagy szemtanúi. Mindehhez szükség van az alapvető és a speciális IKT kompetencia fejlesztésére, ami immáron szintén a nyelvóra részévé vált, valamint az online szocializációra és hatékony online kommunikációra is.

A *MagyarOK* oktatási programban a tanulási folyamatot három lépcsőben szabályoztuk. A nyelvtanuló a teljes kurzust lefedő, órákra lebontott leírást kapott a kurzus megkezdésekor, mely egyrészt tartalmazta, hogy mi az adott kontaktóra témája, másrészt, hogy milyen tananyagot szükséges előkészíteni, majd a gyakorló felületeket gyűjtöttük csoportba, végül pedig megkapta a tanóra után elvégzendő feladatokat olyan formában, hogy egy lehetséges modellt is kapott az elkészítéshez. A következő képek azt szemléltetik, hogy miként valósul meg a gyakorlatban:

Digitális MagyarOK

Házhoz visszük a magyar nyelvet!

A1: 21. egység / Unit 21
MagyarOK A1 Kompakt: 63–68. oldal
MagyarOK A1+: 84–89. oldal

Az órán az alábbi témákat tárgyaljuk:

- Élelmiszerek, mennyiségek
- Mit vesz a boltban?

Az alábbi nyelvtani jelenségeket tárgyaljuk:

- Hány? Mennyi?
- Tárgyatlan és tárgyas igék. Tárgyeset: -t

The following topics will be covered during the lesson:

- [Food and quantities](#)
- [What do you buy at the supermarket?](#)

The following grammar topics will be covered:

- [How much? How many?](#)
- [Intransitive and transitive verbs](#). Ending for the direct object: -t

Előkészítés (Preparation)

1. Olvassa el a tankönyv 63–68. oldalát, és szótározza ki az új szavakat!
Read pages 63 to 68 in your textbook and look up the new words.
2. *Hány? Mennyi?* Figyelje meg! (Kompakt: TK 66/4. MF 189.) (A1+ TK: 87/4b) MF: 48.)
How much? How many? Observe.
3. Figyelje meg a tárgyatlan és tárgyas igéket, és a tárgyrag használatát (-t)! (Kompakt: TK 67/6/a, b MF 189-190.) (A1+ TK: 89/7a, b) MF: 48–49, 54.)
Observe the intransitive and transitive verbs and the ending for the direct object (-t).
4. Hallgassa meg a hangfelvételeket! *Listen to the recordings.*
http://magyar-ok.hu/en/A1_audio.html?ver=2.8
Mi van az élelmiszerboltban? (5.1)
Mennyiségek (5.3)
Körkérdés 1. (5.6)
Körkérdés 2. (5.6)
Körkérdés 3. (5.6)
Körkérdés 4. (5.6)

Online anyagok további gyakorlásra / Online [materials for further practice](#)

Lexika (Lexis) és **Nyelvtan (Grammar)**

Zöldségek, gyümölcsök / [Vegetables and fruits](#)
 Élelmiszerek / [Foods](#)
 Élelmiszerek (tárgyset) / [Foods \(direct object\)](#)
<https://learningapps.org/10396434>

Élelmiszerek / [Food and drink](#)
<https://aktiv-magyar-ok.hu/chapters/5/lessons/1/>
<https://aktiv-magyar-ok.hu/chapters/5/lessons/1/exercises/1>
<https://aktiv-magyar-ok.hu/chapters/5/lessons/1/exercises/2>
<https://aktiv-magyar-ok.hu/chapters/5/lessons/1/exercises/3>

Mennyiségek / [Amount](#)
<https://aktiv-magyar-ok.hu/chapters/5/lessons/2/>
<https://aktiv-magyar-ok.hu/chapters/5/lessons/2/exercises/1>

Tárgyrag / [The object ending](#)
<https://aktiv-magyar-ok.hu/chapters/5/lessons/5/>
<https://aktiv-magyar-ok.hu/chapters/5/lessons/5/exercises/1>
<https://aktiv-magyar-ok.hu/chapters/5/lessons/5/exercises/2>

Házi feladat (Homework)

Mit vesz a boltban?
What do you buy at the supermarket?

Példa

Tésztát, túrót és tejszínt veszek, mert vacsorára túros csuszát csinállok. Ez a családom kedvenc étele. Szalonnát is veszek, mert szalonnát is teszek a túros csuszába. Veszek egy üveg bort is.

Paprikát és paradicsomot veszek, mert lecsót csinállok. Hagyma van itthon. Veszek tojást és kolbászt, mert azt is teszek a lecsóba. Friss kenyeret is veszek, és persze kell sör és ásványvíz is.

Digitális MagyarOK
 Hozza létre: a magyar nyelvet

A tananyag illetően meghatározásával és előkészítésével, valamint az órai kommunikáció változásával az online térben az improvizációs elemek leszűkülnek. Pontos tervezést és a technikai háttér előkészítését teszi szükségessé minden módszertani elem, például a páros vagy csoportos feladatok elvégzése, vagy egy projekt elkészítése.

(4) Mint fenn is látható, változik a feladatok szervezésének módja és a nyelvtanulók virtuális kommunikáción keresztül történő bevonásának mikéntje (Easton 2003). Ez utóbbi magában foglalja a tanulók aszinkron és szinkron összekapcsolódását, valamint az önálló tanulást is. Még inkább kiviláglik, hogy a hatékony tanulásszervezés egyik legfőbb feltétele, hogy a tanár ne kezdeményezője és irányítója, hanem facilitátora, és most, az online térben, koordinátora legyen a tanórai kommunikációnak. A diákok önállósága és motiváltsága alapvetően szükséges a folyamat sikerességéhez.

(5) Az online nyelvoktatásban a már meglévő kommunikációs készségek mellett a változás tetten érhető az oktatási időn is. Már nem elég az óra megtervezése, hanem az órán kívül

elvégzendő feladatok irányítására is nagyobb hangsúly kerül. Hasonlóság, hogy az online és a jelenléti nyelvtanítás során is nélkülözhetetlen a valós idejű nyelvóra. Mivel az alacsonyabb nyelvtudási szinten folyó nyelvtanítás során dominánsan a sikeres és jelen idejű, előnyelvi kommunikációra készítjük fel a tanulókat, így nélkülözhetetlen a kommunikációs formák és tartalmak gyakorlása.

- (6) Az online nyelvoktatásban a már meglévő kommunikációs készségek mellett a markáns változás tetten érhető az oktatási téren is. Mindkét oktatási környezet kontrollált, viszont a kontrollálás módja változik. Az online térben megszűnik a testmozgás, változik a testtartás, a végtagok mozdulatai, a szem mozgásai. Ha választ várunk egy kérdésre, az osztályteremben általában kissé megemeljük a fejünket, vagy a testtartással jelezzük, hogy mire figyelünk, kit szeretnénk félbeszakítani, vagy kinek adjuk át a szót. Ez nem csak a nonverbális kommunikáció elszegényedését jelenti, bár elég nagy változás már ez önmagában is. A számítógépes órán nem tudunk például egyezményes jelek segítségével olyan könnyen egy-egy típushibát javítani. Ugyanakkor az online tér új formákat köt a funkciókhoz, például a hibajavítás eredményes és hatékony módja lett a csetalkalmazások használata. Így a javítás nem töri meg a kommunikációs folyamatot, s ráadásul a javított hibák könnyen visszaforgathatók a tanításba, akár a gyakorlás, akár a felmérés, értékelés területén.

A digitális térben teljesen új formát kapott a szemléltetés, az instruálás vagy a felmérés is. A tudatos online oktató számára láthatóvá váltak az osztálytermi és az online oktatás közös elemei, lassanként kiviláglott, hogy mely oktatásmódszertani elemek válnak hangsúlyosabbá, s melyeket kell teljes mértékben újra definiálni a digitális oktatásban.

Az általános módszertani vizsgálatok után konkrét példaként a továbbiakban a didaktizált videók használatát tekintjük át az online térben. A következőkben arra keressük a választ, hogy a módszertani átalakulás folyamata miként érhető tetten egy online elérhető oktatási tartalom, a didaktizált videók felhasználása során. A Youtube csatornán közzétett didaktizált videók a pandémiás helyzet által kikényszerített digitalizált oktatás megjelenését megelőzően is magában rejtettek néhány olyan módszertani újítást, amelyeket a MID tanítás során eddig nem volt alkalma kiaknázni a nyelvtanároknak. Ehelyütt nem ezen névumokról szólunk, hanem a videókat az online oktatási térben betöltött szerepe kapcsán vesszük górcső alá. A vizsgálatot a felhasználók számának robbanásszerű emelkedése indokolja.

4. A MagyarOK didaktizált videókorpusz bemutatása

A csatorna 2019. júliusi debütálását követően az év végéig több, mint 1.200 feliratkozó használta a didaktizált képes tartalmakat. Egy példát kiragadva, az első kötet első témájához kötődő videókat közel 250 felhasználó hívta segítségül a nyelvtanulásához. A statisztikák bizakodásra adtak okot, viszont nem vetítették előre, hogy milyen forgalmat fog bonyolítani a csatorna a digitális oktatás térnyerésével. Jelenleg 21.326 felhasználója van a csatornának, s az előbb említett *Bemutatkozás* videó pedig ebben az évben közel 14.000-szer került lejátszásra. Tehát hat hónap alatt 250 lejátszás viszonyul tizenegy hónap 14.000 megtekintéséhez. Egyértelműen látszik a csatorna adataiból, hogy a didaktizált videók felhasználása nem várt módon került a figyelem középpontjába, s ennek egyik oka lehet, hogy ezek a tartalmak, sokkal markánsabb szerepet töltenek be a kontaktórák során is.

A *MagyarOK – Magyarul beszélni menő!* Youtube csatorna 122 olyan didaktizált videót tartalmaz, mely a tankönyvcsalád szövegeit dolgozza fel és bővíti ki. Az A1 szinten 41, az A2-es kötethez 47, a B1 szinthez pedig 34 videó kapcsolódik. A videók a tankönyv alapszövegeit és a hozzájuk kapcsolódó parafrázisokat rögzítik. A1 szinten túlnyomó többségben narratív szövegek, majd a narratív szövegek és a dialógusok aránya az A2-B1 szinten megfor-

dul. A videók célja az, hogy a diákok aktuális nyelvtudási szintjéhez készítsünk olyan élőnyelvi felvételeket, amelyek tágítják a tankönyv szövegeit, s a természetes nyelvhasználatnak megfelelő nagy nyelvi inputot adnak. A nyelvi tartalmak feldolgozása után a diákok azonnal be tudják építeni a nyelvhasználatukba a videók szövegmodelljeit. Tehát a felvételek irányított beszédproduktumai mellett, hogy igazodnak a nyelvtudási szinthez és a témához, az anyanyelvi beszélők természetes nyelvhasználati modelljeit építik be már alacsonyabb nyelvtudási szinteken a nyelvtanulási folyamatba. Ezt segíti a felvételek magyar nyelvű felirata is.

A videók megformálása minimalista, hogy az alacsonyabb nyelvtudási szinteken lévő diákok figyelmét ne a különböző jelentéssíkok értelmezése kösse le, hanem tudjanak a szövegekre, a tartalomra és a formára, valamint a kiejtés módjára összpontosítani. A felvételek a Janusz Egyetemi Színház színészeinek közreműködésével készültek. A színészek feladata az volt, hogy először mozgóképre mondják a választott tankönyvi tartalmat, majd a szöveget szabadon adaptálva alkossanak hasonló narratív szöveget, illetve, hogy a témát dialógus formájában is jelenítsék meg.

Nézzünk két példát az 1. kötet 5–6. fejezetéből. Az első példában a tankönyvi szöveg arról szól, hogy mi kerül a magyarok asztalára. Ekkor a diákok körülbelül 60 magyarórán vettek már részt. A tankönyv szövege meghallgatható hangfelvételen, illetve elérhető videófelvételen:

Mit esznek a magyarok?

Közhely, hogy a magyarok húst hússal esznek. Valóban sok magyar specialitás készül hússal, de tipikus hozzávalók a friss zöldségek, a gyümölcsök és a tejtermékek is. Ismert magyar ételek a pörkölt, a gulyás, a halászlé, a töltött káposzta, a paprikás csirke, a bableves és a túrós csusza. A magyar konyha elég kevés fűszert használ. Tipikus fűszerek a só, a bors és a pirospaprika.

A magyarok általában nem sok időt töltenek az asztalnál. A főétel a meleg ebéd. Ilyenkor majdnem mindig van leves is. Sajnos a magyar ételek nem mindig egészségesek. Sokszor túl fűszeresek, zsírosak és nehezek, de nagyon finomak.

https://www.youtube.com/watch?v=5Q99_Tvy8QM&list=PLSCLkPNXyDabecLVq0tfxgOuLSKM_Aaa&index=12

A kizárólag videón elérhető szövegvariáns (ebben az esetben egy dialógus), amellyel, hogy témájában már ismerős, számos feldolgozandó ismeretnek nyit kaput (például kapcsolattartás, visszakérdés, szövegkohézió, nem verbális kommunikációs elemek). Ily módon közel ideális egyensúlyt teremt a már elsajátított és az új nyelvi ismeretek között; a nyelvtanulók számára lehetőséget nyújt az új nyelvi elemek kontextus segítségével történő megértésére, vagyis a nyelvtanulás cselekvő részeseivé teszi őket.

- *Milyen a magyar konyha?*

- *Közhely, hogy a magyarok húst hússal esznek.*

- *A magyarok nem is esznek zöldséget?*

- *De, azért tipikusan eszünk friss zöldségeket, gyümölcsöket és gyakori a tejtermék is.*

- *Milyen ismert magyar ételek vannak?*

- *Hát, ott van például a pörkölt, vagy a leghíresebb talán a gulyás vagy a halászlé, a töltött káposzta, van a paprikás csirke vagy a bableves, esetleg a Túró Rudi, az ilyen tipikusan magyar étel, illetve a túrós csusza.*

- *A magyar konyha sokféle fűszert használ?*

- *Nem, alapvetően kevés fűszert használunk, ellenben nagyon sokat belőle. Tehát a magyar ételek fűszeresek, és nagyon zsírosak szoktak lenni, de ellenben nagyon finomak.*

- *Tehát a magyar konyha egészséges?*

- *Nem, de annál finomabb.*

https://www.youtube.com/watch?v=WdGXaLvGYXY&list=PLSCLkPNXyDabecLVq0tfxgOuLSKM_Aaa&index=13

A következő példa a narratív szövegalkotáshoz kapcsolódó ismétlődéseket és bővítéseket példázza. Megfigyelhetjük, miként ismétlődnek és mélyülnek el az ismétlődő grammatikai formák, miként kap a diák természetes nyelvi eszközt arra, hogy a témát saját tartalommal töltsse fel úgy, hogy közben alkalmazkodik a természetes nyelvhasználat szabályaihoz. A példa az A1-es kötet 6. fejezetéből származik, a téma: hobbik és tárgyak. A tankönyvek alapszövegeit egy-egy szövegvariáns követi:

Van egy régi gitárom. Általában a barátommal gyakorlunk. Rockzenét játszunk. Néha koncertezünk is.

Van egy régi túrabakancsom. Általában a testvéremmel túrázunk. Hegyet mászunk, néha erdőbe is megyünk.

Nagyon szeretek sportolni. Ha van egy kis szabadidőm, pingpongozom a barátnőmmel. Van egy pingpongasztalom a kertben, ott játszunk. A barátnőm nagyon jól tud pingpongozni.

Nagyon szeretek ukulelezni. Van egy ukulelém. Ha van egy kis időm, mindig játszom rajta.

A barátnőmnek van egy gitárja. Néha együtt zenélünk.

Ha van egy kis szabadidőm, zongorázom. Van egy régi zongorám, azon gyakorolok. Általában jazzt vagy komolyzenét játszom.

Ha van egy kis szabadidőm, énekelek. A barátnőmmel gyakran éneklünk duettet. Előfordul, hogy koncerten is fellépünk.

Ha van egy kis időm, természetesen számítógépezek. Van egy új gépem. Sok mindent lehet vele csinálni: játszani, programozni, internetezni, filmeket nézni.

Ha van egy kis időm, természetesen gördeszkázom. Van egy új deszkám. Sok mindent lehet vele csinálni: trükköket tanulni, de csak közlekedni is.

5. Az audiovizuális anyagok felhasználásának változása az online oktatásban a MagyarOK didaktizált videók példáján keresztül

A videóanyagok használata a nyelvtanítás során még a 21. század első két évtizede során is a kiegészítő lehetőségek között szerepelt. A nagy nyelvkönyv kiadók tankönyvcsomagjait a tankönyv – munkafüzet – hanganyagot és/vagy képi anyagot tartalmazó CD hármasa jellemezte, esetleg a tankönyvcsaládokhoz tartozó weboldalakon kiegészítő jelleggel kínáltak videófelvételeket. Ezen videók leginkább önálló, tanórán kívüli használatra születtek, ennek szánták a szerzők, és ekként használták a diákok és a tanárok. Az interperszonális kommunikáció fejlesztésére nem a tankönyvhöz készült kisfilmek, hanem az osztálytermi beszédhelyzetek, dramatizálások és az anyanyelvi környezetben történő tanulás jelentették a legkézenfekvőbb megoldást.

Az online nyelvtanulás területén különösen érdekes folyamat, hogy miként lehet az idegen nyelvű interperszonális kommunikációs készségeket hatékonyan fejleszteni a digitális nyelvórán.

A CALL oktatási rendszerben a didaktizált videók használata felértékelődik, mivel jól bevezetett témához kötődően rögzít hétköznapi narratív szövegeket és beszélgetéseket. A hétköznapi társalgás számos olyan elemét vonják be a tanítási folyamatba, amely változik az online oktatás során, s amely az online kommunikáció "közvetített" jellege miatt egyébként könnyen elsikkadna. A videók segítségével megfigyelhetjük, és explicitté tehetjük a nonverbális kommunikáció fontos funkcióit is, melyek ismétlik, ellentmondanak, helyettesítik, kiegészítik, kihangsúlyozzák a verbális megnyilvánulásokat (Róka 2002). Ez különösen lényeges feladat, hiszen a hétköznapi beszélgetéseinkben 35-65 % az arány a nem verbális kommunikáció javára.

A videók segítségével komplex modell áll a diák rendelkezésére ahhoz, hogy a természetes nyelvhasználat szabályainak is megfeleljen, ugyanakkor a nyelvtudása szintjéhez is igazodjon a nyelvi tartalom (A témát bővebben a készülő *A modellalapú nyelvtanítás kézikönyve* tárgyalja).

A videók nagy előnye a hangfelvételekkel szemben, hogy a képi input segítségével a diákok magasabbra értékelik a szövegértésüket. Ennek nemcsak a nonverbális eszközök vagy a látható szájmozgás az oka, hanem az is, hogy a szövegek egyszerre ismerősek az írott tananyagból, és ezzel egyidőben kihívást is jelentenek a nyelvtanulási folyamatban. A szövegvariánsok és a gyakori ismétlődések megkönnyítik a lexika rögzítését, ezáltal a többször ismétlődő nyelvi fordulatok beépülését az idegen nyelv használatába.

Az alapszövegek és a kapcsolódó szövegvariánsok tárgyalása után a végső feladat, hogy hasonló szöveget tudjanak alkotni a diákok a számos minta segítségével, akár önállóan, akár párban vagy csoportban. Ez az oktatási cél pedig hatékonyan érhető el az online térben is.

6. Összefoglalás és kitekintés

Az online oktatás jelentős változásokat hozott a nyelvoktatásba, a digitális tanári munka eltérő gondolkodásmódot feltételez. Jelentősen megváltozik a nyelvtanár munkája, mivel az eredményesség érdekében transzparenssé kell tennie a tanulási folyamat egészét. A nyelvtanuló a nyelvtanulási folyamatot minden fázisában lekövetve partnere lesz a nyelvtanárnak azáltal, hogy a nyelvelsajátítási folyamatban explicite is nagyobb szerepet kell, hogy vállaljon. Ehhez a nyelvtanárok és a diákok felkészítése is elengedhetetlenül szükséges.

Számos kérdés merül fel azzal kapcsolatban, hogy hogyan tudjuk a megfelelő tartalmakat átadni a diákoknak, hogyan tudjuk a tanórákon a szükséges interakciókat biztosítani. Az oktatás céljai nem változtak ugyanakkor annak módja jelentősen átalakult. Az online oktatás módszertanának néhány elemét vettük sorra, majd pedig azt vizsgáltuk meg, hogy miként változik a didaktizált videók használata a virtuális térben. Hogyan kerülnek összetevői a figyelem középpontjába, miközben a nyelvi formákat és tartalmakat a modellalapúságot követve adhatjuk át a nyelvtanulóknak.

Az online nyelvoktatás módszertani átgondolása folyamatos feladatunk. Annak megértése és rendszerbe foglalása, hogy milyen technikai eszközök alkalmazása mellett, milyen didaktikai elveket követve, hogyan működtethető eredményesen a számítógéppel támogatott nyelvtanulási folyamat még biztosan sok vizsgálat tárgyát fogja képezni.

Irodalom

- Bennett, Shirley – Marsh, Debra 2002. Are we expecting online tutors to run before they can walk? *Innovations in Education and Teaching International* 29/1: 14–20.
- Compton, Lily 2009. Preparing language teachers to teach language online: A look at skills, roles, and responsibilities. *Computer Assisted Language Learning* 22/1: 73–99.
- Easton, Susan 2003. Clarifying the instructor's role in online distance learning. *Communication Education* 52/2: 87–105.
- Hampel, Regine – Stickler, Ursula 2007. New skills for new classrooms: Training tutors to teach languages online. *Computer Assisted Language Learning* 18/4: 311–326.
- MagyarOK nyílt korpusz, Sketch Engine:
<https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=preloaded%2Fmagyarok>
- MagyarOK videókorpusz, Youtube csatorna:
<https://www.youtube.com/channel/UCv4OI7fdvsdcXhe8DPyyQrg>
- Róka Jolán 2002. *Kommunikációtan*. Századvég Kiadó, Budapest.
- Stickler, Ursula – Hauck, Mirjam 2006. What does it take to teach online? Towards a pedagogy for online language teaching and learning. *CALICO Journal* 23/3: 463–475.
- Szita Szilvia – Pelcz Katalin 2017. Modellalapú nyelvoktatás, természetes nyelvhasználat. *THL2* 1–2: 262–269.
- Szita Szilvia – Pelcz Katalin (kézirat) *A modellalapú nyelvtanítás kézikönyve*.
- White, Cynthia 2003. *Language Learning in Distance Education*. Cambridge University Press, Cambridge.

Pelcz, Katalin

A glimpse into the digital transformation of the teaching methodology of Hungarian as a foreign language: didacticized videos in model-based teaching

With online language teaching becoming widespread, we are also faced with a shift in teaching methods. Digital education requires novel teaching techniques, presupposing at least basic but preferably optimal digital competencies, and it requires adjusted teaching and learning strategies. This study identifies differences and similarities between face-to-face and online learning and teaching contexts. It draws attention to the fact that the purpose of language teaching remains unchanged, while it also discusses how preparation before language lessons becomes even more significant together with student–teacher cooperation. There is much more happening than the mere transformation of the educational forum. By examining online teaching methods, the paper discusses how the use of educational video corpora like that of MagyarOK gains new emphasis in the language teaching process.